

gótikus és esztergályosízlésű reneszánsz lakásberendezéseire, a hamiságok leplét borította a világra. Nemzedékek nőttek fel ily esztétikai szörnyűségű lakásokban, melyek minden anyaga szurrogatum volt, minden dísze a rossz matéria elleplezését szolgálta. Lehetett-e morális az ilyen körben felseperedett lélek felfogása? Ma az első kézimunka-órán megtanulja a növendék, hogy a tárgyaknak strukturájuk van, melyen, mint Jessen Péter találóan mondja, «az ornamens nem melódia, csak kíséret». Amerikának köszönhetjük a legszebb tanulságokat a kézimunka tanításának ízlésnevelő hatásáról. De mikor e tanulságok az ó-világba átjöttek, itt már félszázados multja volt az igazi iparművészeti kultúra etikai alapvonásának. Az angol purista-stílus tanította meg erre a világot, mely síma, nagyfelületű bútorokon, keramiai tárgyakon, szöveteken nem engedett más díszet látni, mint az anyagot és a körvonalakat, amint a konstrukció és a rendeltetés által megkívánt logikus menetet követik. Ezen angol példákából a német művészek nemcsak a stíluskeresés nehéz problémái közt kaptak kitűnő útbaigazítást, hanem eljutottak egy nagy művészetpedagógiai elvhez is, melyet egyszóval «Ausdruckskultur»-nak neveznek. A kifejezőformák szabatos feltüntetése, akár egy széken, akár egy hídpilléren, akár a legjelentéktelenebb vasszerszámon, megadja a dolgoknak igazi arculatát s ezzel esztétikai értéküket is. Sok ily szabatos esztétikai jelenségből alakul ki az utópiának az a világa, amelyben nem lesz más, csak összhang, anyagi igazság, erőteljes formák és tökéletes céltudat. Száz év múlva senki sem fogja megvádolhatni korunkat, hogy nem volt meg benne a törekvés egy esztétikai rend és ízlés által fegyelmezett világkép felé s ebben az igyekezetben a művészi nevelők járnak elől.

NÁDAI PÁL.

TERVEZET AZ IFJ. EGYESÜLETEK KÉRDÉSÉNEK MEGOLDÁSÁRA.

I. Érthető, hogy az ifjúság szervezett nevelésének kérdése most fokozott mértékben foglalkoztat mindenkit. Most, mikor a nemzet ifjúsága olyan megdöbbentő módon megkevesbült, érthető, ha a nemzet az önbiztosítás e faját minden nappal erősebben ragadja meg, s ezt a kérdést komolyan és végleg rendezni akarja. Amily sürgős és elodázhatatlan e kérdés rendezése, épp olyan fontos az is, hogy e kérdés megoldásában a legnagyobb óvatossággal és körültekintéssel járjunk el, mert a megfontolatlan és elhamarkodott intézkedés még jobban elodázná a kérdés valódi megoldását, a módszer helytelensége

rockázthatná a munka és pedig a jövőben is folytatott minden munka sikerét, végre megingatná azt a hitet, amelyet az ifjúság gondozásának lehetőségében vetettünk.

E megfontolásból kifolyólag, ha nem is aggódással, de fokozott figyelemmel nézünk minden munka elé, amelyet különösen hivatalos helyről bejelentenek, s megnövekedett érdeklődéssel várjuk, vajjon ez lesz-e az a módszer és az az alap, melyen az életerős, komoly ifjúsági munka megindulhat. Mert, hogy ilyenre szükség van, azt bizonyítani sem kell. Szükség van komoly és határozott kezdeményezésre, mert a jelenlegieknek nincs meg ez az alapja.

Három tételben lehet összefoglalnunk egy ilyen munka alapelveit: 1. Egyetemes és egységes célú, 2. módszeres, 3. kellő eszközökkel rendelkező mozgalomra van szükség. A *cél* egyetemessége azt jelenti, hogy fel kell ölelni mindazt, amire szellemi és anyagi tekintetben a mindkét nembeli magyar ifjúságnak szüksége van. A cél egysége alatt pedig azt értjük, hogy ezeket a célokat megfelelő fokozatban, értékszférák szerint adjuk az ifjúság elé. A *módszeresség* azt jelenti, hogy az ifjúsággal való foglalkozás ne legyen ötletszerű, a vezetők kellő előképzettséggel, türelemmel és kellő körültekintéssel vállalják és végezzék munkájukat. Az *eszközökre* vonatkozó kívánalmunk az ifjúsági munka legmesszebbmenő társadalmi és állami támogatására vonatkozik.

Könnyű belátni, hogy a jelenlegi mozgalmak és egyesületek e hármas szempontból egyáltalán nem felelnek meg a célnak. Legtöbbjük ellen már az első pont alapján kifogásunk van. Legjelentékenyebbek talán a felekezeti jellegű egyesületek, melyek csak a valóságos élet ápolását végzik. Mint ilyenek igazán jelentékeny hatásúak lehetnek, de nem egyetemes jellegűek. Még távolabb esnek aztán a dalárdák, testedző-sportegyletek, önképzőkörök, lövész-, tüzoltó- stb. egyesületek, le egészen a madár-, fa-, állatvédő ligáig, melyek igazán abban merülnek ki, hogy egyletesdit, pénzgyűjtősdit játszanak. Külön említjük meg az iskolával kapcsolatos, közokt. miniszteri rendeletre megalakított ifj. egyesületeket, melyek a legtöbb helyen már abban maradtak.

Az is világos, hogy a módszer tekintetében szintén sok a kívánnivaló. E téren talán legjobban a kongregációk állanak, ezek egyesületi nevelése a maguk szempontjából kitűnő. De már a többieknél nagy a változatosság. A legtöbbet rendeletre alakítják meg, aztán kadaverként ott rothad minden jövőző munka hátrányára. A vezetők (lelkészek, tanítók) két évi sikertelen munka után belefáradnak a bajlódásba, amiért anyagi hasznot nem is remélhetnek, a lelkesebbek még viszik pár évig, aztán lassanként kiszenvéd az egész.

Az ifjúság megúnja a sok oktatást, jóra intést, bibliaolvasást, s viszszeret a korcsmába. Ahol a munkát siker koronázza, ott vagy az illető vezető találta meg szerencsésen az ifjúsági munka módszerét, vagy az ő személyisége tartja össze az ifjúságot. Az utóbbi persze mindig csekélyebb értékű az előbbinél.

Az *eszközöket* nézve, első tekintetre látjuk, hogy amik egy ifjúsági egyesületnek szolgálatára állottak, milyen csekély volt azok száma: Minden egyesület csaknem teljesen magára volt hagyatva, anyagi sőt néha még erkölcsi támogatást is alig kapott; csoda-e ha lassanként mindegyik pangásnak indult. E tényezők mind közrejátszottak abban, és eredményezték azt, hogy a jelenlegi ifj. egyesületektől, legalább is mai alakjukban, nincs mit várnunk, és semmiesetre sem várhatjuk közülük egyiktől sem a jövő feladatok biztos teljesítését.

II. Melyek legyenek hát annak az új munkának az alapvonalai, melyet «töretlen úton», új erővel kell megkezdeni az ifjúság gondozására? Keressük az alapelveket.

1. A fentebbiek szerint a *célra* vonatkozó első kívánalmunk, hogy ez a cél *egyetemes* legyen, vagyis magában foglalja a nevelés egész, egyetemes célját. Amint a nevelés munkája nem szorítkozhatik csak a testi nevelés, csak az értelmi fejlesztés vezetésére, úgy az ifj. mozgalomnak sem szabad csak ezekre szorítkoznia. Amint a pedagógia célja az önértékű nemes jellem kialakítása, úgy az ifj. mozgalmak célja is ez, vagyis: az *ifjúság etikai jellemnevelése nemzeti alapon*. E tekintetben áthidalhatatlan, elvi ellentét választ el bennünket azoktól, kik a nevelés célját, s így az ifj. mozgalomét is, a testedzés, gazdasági többtermelés, vagy társadalmi és pártpolitikai agitáció létesítésében látják. Állítjuk és vitatjuk, hogy a jövő ifj. mozgalmanak *kizárólagos* célja sem a gazdasági kultúra fejlesztése, sem a nép katonai előkészítése nem lehet. Ez a problema elsősorban pedagógiai és pedig etikai jellegű, aminthogy a kultúra fogalmában lényegileg benne van, hogy ez a kultúra az etika törvényei szerint valósul meg. A problema tehát ez: keresendő az a cél, mely a nevelés egész tartalmát kifejezi és meghatározza. Hogy pedig a katonai előkészítés, valamint a gazdasági többtermelés csak mellékcélja, sőt az előbbi csak eszköze ennek a célnak, az világos. Természetes, hogy e mellett a mozgalomnak nem utolsó rangú törekvése a nemzet gazdasági jövőjének saját eszközeivel való biztosítása, s viszont egyik elsőrangú eszköze éppen a katonai előkészítés gondolatában rejlő fegyelem.

A cél tehát: az ifjúságban etikai jellem nevelése nemzeti alapon. Ennek a *tartalmát* a következőkben foglaljuk össze: Ez jelent a) *értelmi* továbbképzést. Hogy erre milyen nagy szükség van, magya-

rázni sem kell. Mindenki tudja, hogy falun az iskolából kikerült fiúk és leányok pár év alatt mindent elfelejtenek, amit nagynehezen megtanultak, sőt van, amelyik csakhamar elfelejti az írást és olvasást is. Személyes tapasztalatok szólnak róla, hogy akik az iskolában még érdeklődtek a tanulás iránt, lassanként, hiányozván az alkalom és eszköz, mellyel az érdeklődést ébrentartsák és kielégítsék, közönnyösségbe süllyednek. Ismeretes, milyen könnyen lehetne és milyen sürgősen kellene pótolni az iparos és kereskedő ifjúság ismeretbeli hiányait, milyen szükség van a közép- és főiskolákon arra, hogy az ifjúság önálló tanulmányozását elősegítsük. A szociáldemokrácia az iparosok képzésével igen elismerésre méltó munkát végzett volna, ha nem állította volna az egész munkát társadalmi agitáció szolgálatába.

b) Jelent továbbá ez erkölcsi, *etikai* fegyelmest. Olyan ifj. mozgalomnak, melynek nem célja az ifjúság etikai nevelése, egyáltalában nincs létjogosultsága, mert ilyen egyesülés szükségkép válik alsóbb-rangú célok zászlóvivőjévé, vagy érdekszövetséggé. A magyar ifjúságnak fegyelemre van szüksége; ez már ismeretes közhely, de mind-éddig vagy nem sikerült a fegyelem gondolatát bevinni az egyesületek szervező alapelvei közé, vagy helytelenül sikerült. Mert világos, hogy a fegyelem kétféle lehet: külső és belső. A külső fegyelem alkalmazása e téren egy ideig igen hasznos lehet, míg az ifjúság el nem jutott abba a korba, mely minden tekintélynek és fegyelemnek gyökeres ellensége. Mihelyt ez az életkor sarjadni kezd a lelkében, e kívülről reárahott kötelékeket azonnal elszakgatja. Máskép áll a dolog a belső fegyelemmel. Ez alatt értjük azt a gondolatot, hogy az ember saját akaratából rendeli alá magát bizonyos közös célnak. Az ilyen már magasabb fölfogást, saját maga fölötti rendelkezést, önuralmat jelent, s mint ilyenben meg van benne az etikai csira. Ez az aktus az, amit *önfegyelmestésnek* mondunk. Az ifj. egyesület etikai nevelése tehát *önfegyelmestésre* akar vezetni.

Különösen szükségessé, mondhatni minden nappal sürgösebbé teszi ezt a munkát az a megdöbbentő állapot, amit a városokban lakó pl. iparos és kereskedő ifjúság között tapasztalunk. A züllöttségnek és elhanyagoltságnak e fertőjéből alig kerül vissza valaki, hogy a társadalom hasznos tagja legyen. Itt minden nappal jobban előre haladunk egy lejtőn, melyen megállás nincs; ezt mindenki, aki e viszonyokat ismeri, jól tudja. Lesz-e valaha valaki, aki oda próbálja áldozni az életét e szerencsétlen elveszett életek megmentésére? Ezeket egy erős, áldozatokra képes és azoktól vissza nem riadó ember még meg tudná menteni a társadalomnak!

Szükség van c) az ifjúság *esztétikai* nevelésére. Az ifjúságot hozzá kell szoktatni, hogy lássa és értse meg azt, ami szép. Ha fal-

vainkon végigmegyünk, megdöbentenek a kopasz, masszív, díszítés nélküli házak, falak, másutt elkeserítnek az idegen-majmoló viseletek és díszítések. Az iskolai tanítás, különösen a népiskolában; a legcsekélyebb gondot sem fordítja a szépérzék fejlesztésére. A népnek az a legszebb költemény, a melyen legtöbbet lehet sírni; a népviseletet felváltja egy általános divat, s minden ami a kezükből kikerül, a merevség és bárdolatlanság vonásait viseli magán. Intelligens társadalmunk e tekintetben egyáltalában nem áll előbbre; ez csak a színházi jelentésekből is megítélhető.

d) E hármas, legfontosabb cél mellett ott találunk másik három, nem kevésbé jelentős célt, melyek közül az első a *társadalmi hasznosságra* való nevelés. Gondoljunk bármely falu társadalmára, milyen kevés megértéssel van az szervezve. Ítélete, öntudata, senki- nek sincs; van jegyző, bíró, aki az egész helyett gondolkodik és rendelkezik, a többi kéz és láb. Milyen tagja lesz ennek a társadalomnak az a 18 éves fiú, aki a társadalom céljait, kötelességeit soha sem hallotta emlegetni. Hiszen a magyar nép földművelő osztálya teljességgel szervezetlen, abban a közcélok iránti megértés, a közzel szemben való felelősség és a közös munka gondolata teljességgel nincs kifejlődve, évszázad kell, míg megérti a nemzeti eszmények tartalmát és számottevő alkotó tényező gyanánt részt vesz az érettük való munkában. Bár a háború sok helyen szervezte a falusi társadalmat, bizonyos gondolatokat (hazáért való áldozat, munka, a háború és önvédelem gondolata, a társadalmi kölcsönös segítség elve stb.) bejuttatott gondolatkörébe, de ne feledjük, hogy ez még mindig külső jelenség, ezek megértésére, vagy, ami több, végrehajtására törvény kötelezte s így a magyar földművelő nép alkotmányos érzésének fejlődéséről tulajdonkép szó sem lehet. Nos, ebbe a társadalmi hasznosság gondolatába kell bevezetni az ifjúságot, vagyis abba, hogy feladatuk a társadalomnak való szolgálat. Hogy a «tűzoltó-egyesületek» nem tekinthetők ez elv egyenlő értékű képviselőinek, az világos. Rá kell nevelni az ifjúságot, hogy a társadalom tőlük szolgálatot kíván, mert amiben élnek, közösség, amelyben mindenkinek megvan a maga hivatása és kötelessége.

e) Aztán ott van a nagyobb közösség: a *haza*, amely az előbbi is magában foglalja. Itt kell rávezetni a hazafias, vagy találójában kifejezve a nemzeti szellemben való nevelés gondolatára. Az ifj. egyesületekben eddig uralkodott nemzeti szalagos, szavaló hazafiság helyén nemzetépítő munkának kell kisarjadjnia. Ma már mi is — igaz, a német «Staatsbürgererziehung» után — felfedeztük az «állampolgári» nevelés fontosságát. Mit jelent ez az állampolgári, jobban mondva nemzeti szellemre való nevelés? Éppen csak érintve a kér-

dést, jelent nemzeti munkára és nemzeti eszményekre való nevelést, azaz határozott szellemet, amelynek át kell hatnia egész nevelésünket és határozott célt, mely által mindenkit munkásává akarunk tenni a nemzeti feladatoknak. A nemzet az a közösség, amelyhez potentialiter tartozik minden egyén, s amelyhez való tartozását aktualiter érvényesíti, résztvévén a nemzetépítő munkában. Nemzetépítő munka pedig minden olyan munka, mely által közvetve, vagy közvetlenül a nemzet műveltsége, gazdagsága, jóléte emelkedik. Tehát az út a nemzetnek mint *közösségnek* tudatossá emelésén át vezet a nemzetnek mint *eszménynek*, a nemzeti jövődönék a tudatosításához.

Különösen döntő fontosságú ez a kérdés a *nemzetiségi* vidékeken. Lehet bármilyen valakinek az álláspontja a nemzetiségi politikát illetőleg, egy világos: a nemzetiségi kérdés az ifj. egyesületekben csakis etikai, ill. pedagógiai módszerrel oldható meg. A nemzetiségeknek az ilyen mozgalmakból való kiküszöbölése egyértelmű annak az alkalomnak és jognak eljátszásával, hogy azon a helyen azok művelődési életébe valaha befolyassunk.

f) Végül meg kell említenünk a *vallásos* nevelés gondolatát. Noha erre nézve az a meggyőződésünk, hogy az egyesületnek ilyen célok elől sem szabad elzárkóznia, minthogy a szellemi célok összességét be akarja foglalni, mégis a mozgalom ennek tüzetes ápolását a vallásos kategoriáknak tartsa fenn. Világos ugyanis, hogy a vallás mindig felekezeti megnyílvánulású lévén, könnyen válhatnék az egyesület másodrangú felekezeti célok eszközévé. A második eset, amit tekintetbe kell venni, az, hogy egy vallásfelekezethez tartozó lakosságú községben az ifjúsági egyesület is szükségképpen felekezeti jellegű lesz, illetőleg itt felekezeti jelleg nélküli egyesület alakítása óriási nehézségekkel járna. Itt az a legfontosabb, hogy az illető egyesületet megóvjuk a szűkebb felekezeti céloknak való szolgálattól, hogy célja azért ne a felekezet erősítése, hanem az ifjúság erkölcsi nevelése legyen. E cél szolgálatában természetesen fogja azután szolgálni azokat a legmagasabb célokat is, melyek szolgálatában az egyházak állanak. A harmadik szempont az a gondolat, hogy vannak motívumok, melyeknek fölhasználása elől az ifj. egyesületnek nem szabad elzárkóznia, azokat ápolnia kell, s amely motívumok nagyon közel állanak a vallásos motívumokhoz. Hogy csak egy párat említsünk, ilyen a barátság, hűség, kegyelet, felebaráti szeretet, felelősség stb. érzelme. Minden nevelői munkát végző egyesületnek kötelessége ezeket s ezeknek személyes következményeit tisztázni a tagjai lelkében, s ez már bizonyos lépés a vallásos neveléshez. Egyébként is az olyan nevelés, melyből a vallásos motívumok hiányoznak, hiányos.

2. A *módszernek* szintén alapsznak és egyetemesnek s minden

részében jól kidolgozottak kell lennie. Két alapelveen nyugszik, és azok szerint alakul. Az egyik alapelv a *cél*, amire el akarunk jutni, világos lévén, hogy más és más célhoz más és más út vezet. A másik alapelv az *ifjúság* szellemi alkata, amelyet befolyásolni akarunk. Az előbbi biztosítja a módszer *egységét*, vagyis az egész felett uralgó összetartó gondolatot, a másik biztosítja ennek sokoldalúságát, vagyis azt, hogy különböző helyi viszonyokat és lehetőségeket tekintetbe vegyünk. A módszer egységének a hiánya okozta (a cél egységének hiányán kívül), hogy még eddig a magyar ifj. egyesületek nem kaptak közös kapcsolópontot, még az ugyanolyan célúak (önképzőkörök, testedző stb. körök) sem igyekeztek közös munkát végezni; a módszer sokoldalúságának hiánya volt az oka az országosan kezdeményezett és rendeletre alakított egyesületek pangásának, mert az «egységes» (valójában csak egyforma) terv nem adott helyet a helyi szükségeknek, kívánalmaknak, nem az ifjúság szellemi alkatainak ismeretéből indult ki, az egyes helyi szervezetekben pedig nem volt meg a képesség, hogy ezt pótolni tudják.

Ide tartoznak, mint a módszer megvalósulási formái, az *eszközök* is. Ezek *célszerűek* legyenek, vagyis csakis az indokolja ott létüket, hogy a célt előmozdítják. Mihelyt egy eszköz nem visz közelebb bennünket a célhoz, vagy ép eltérít tőle, azonnal el kell hagyni, mert különben az a veszély fenyeget, hogy a nyakunkra nő és a mozgalom egész erejét magának foglalja le. Így lettek már igen nagy reményű és magas célokkal útnak induló egyesületekből dalárdák, tűzoltó-egyletek, vagy épp közkereseti társaságok, melyek minden dec. 31-én évi jövedelmüket megisszák.

Anélkül, hogy az ifjúság lélektanának fejtegetésébe belemen-nénk, csak összefoglaljuk a módszerre vonatkozó megjegyzéseinket, vagyis azt, milyen módon és minő eszközökkel lehetne megközelíteni a fölmutatott célokat. *a)* Az értelmi továbbképzés gondolatában a fő elv ez: rávezetni az ifjúságot a *tudás önértékére*. Arra kell tehát igyekeznünk, hogy az illető ne a tanulás hasznáért, vagy a képzet-tebb embert különösen falun körülvevő nimbuszért tanuljon, hanem azért foglalkozzék avval, mert a tanulást, a szellemi előhaladást ön-magában jónak és szükségesnek látja. Ez a gondolat ment meg bennünket attól, hogy az értelmi képzést társadalmi agitáció szolgálá-tába állítsuk. Más szóval, így lesz ez az illető *világnézetének* fejlesztése és emelése. Hogy az ilyen egyesületben a tudás etikai követ-kezményeit semmiképp sem mellőzhetjük, az egészen világos.

Ennek a nevelésnek már az iskolában kell kezdődnie. Sajnos, a mi népiskolai oktatásunk egész szelleme valami anyagias, vagy helyesebben gazdasági alapelveen nyugszik, s mindaddig nem lesz

igazi eredménye az «alkotó munkára nevelésnek» sem, míg ez fennáll. Hogy a falusi népiskola csak a legkevesebb helyen képes megkedveltetni a gyermekekkel a tanulást, illetőleg érdeklődést kelteni bennük a saját maguk továbbképzése iránt, arról szomorú tapasztalatok szólnak. Általános irányú, a gazdasági ismétlőiskolák alacsony szempontjain túlnéző továbbképzésre van szüksége a *falusi ifjúságnak*. Ennek elérésére a népszerű ismeretterjesztő felolvasások nem elégségesek, mert nem adnak *rendszeres* ismeretet. A tervbe vett továbbképző iskolák tervéhez persze még nem szólhatunk hozzá, de ha ez is gazdasági irányú ismeretek nyújtásában merül ki, ezzel sem jutottunk közelebb a célhoz. Rendszeres, számbavehető eszközül e cél elérésére csakis a *népfőiskolák* vagy *népszemináriumok* szolgálhatnak; ezek hallgatási kényszer és vizsgálat nélkül, de tevékeny munkával vezetnék be az ifjúságot az általános ismeretek terére. Ha a népiskolai tanítás megérti, hogy neki nem felkiáltó jellel kell végződnie, hanem kérdőjellel, vagyis meg tudja értetni az ifjúsággal, hogy minden tudás végtelen s az iskolai tudást azontúl is bővíteni kell, évente mind többen és többen fognak résztvenni ezen a szemináriumon. Az *iparos- és kereskedő-tanoncokat* szintén részesíteni kell ezekben, ennek is a módja a tanfolyamok, továbbképző-kurzusok rendszeres tartása lenne.

b) Az *etikai* nevelés alapelveül az önfegyelmézést jelöltük meg. Az önfegyelmézésre való nevelés módszerének két sarkpontja van: önkormányzat és belső fegyelem. *Önkormányzat* nélküli ifjúsági egyesületet nem tartunk célravezetőnek. Anélkül, hogy minden pontjában elfogadnánk a Göl és Wyneken «Self-government»-gondolatát, elismerhetjük, hogy az önkormányzat helyes keresztülvitelének nagy nevelő ereje van. Egyik gyökeres tévedés az volt eddig is, hogy nem az *ifjúsággal* akartunk dolgozni, hanem az *ifjúságnak* adtunk a kezébe, különféle, felülről rákényszerített és előre megszabott egyesületeket. Maga az egyesület nem az ifjúság lelkéből indult ki, a szükségérzet, melyet ki akart elégíteni, nem volt meg, így alapja nem volt. Milyen óriási jelentőségű lenne, ha az ifjúság a maga vezetőjével való *közösséget* érezhetné, ha nem csak parancsolónak vagy fölötté állónak tekintené azt, hanem barátjának és munkatársának, ha érezné, hogy a munkában nemcsak vendégszereplő, hanem közös eszményekért küzdő és a közös sikernek egyformán örvendő társ. Gondoljuk el, milyen óriási fontosságú, ha a vezető és ifjúság közös céljaik jelölésére, együttes munkájuk kifejezésére ezt a szót használják: *mi*. Ez a közösségre vonatkozó gondolat adja az önfegyelmézés kezdőpontját, ahonnan a nevelést meg kell indítani.

Az önkormányzat gondolata azonban természeténél fogva centri-

fugalis jellegű. Az önkormányzatból gyakran lehet anarchia, egyesek a maguk demagogikus fogásaival megtévesztik, vagy majorizálják az egyesületet, s nagyon sok egyesület épp ennek szolgál intő példájául. Ki kell tehát ezt egészíteni egy korrelatív elvvel; ez a *fegyelem* elve. Ha azonban ez a fegyelem csak az egyesület szervezetében jut kifejezésre, vagy épp a vezető személyében testesül meg, akkor állandó-ütközőpotot teremtettünk két fél között. A fegyelem gondolatának alapját tehát nem a szervezetben, nem a vezetében, hanem: az *egyesület eszményében* kell keresnünk. Az egyesület nem mint szervezet, hanem mint eszményi cél hordozója kíván fegyelmet a maga eszménye iránt. Világos, hogy ahol eszmény nincs, ott ez a belső, immanens fegyelem is hiányzik, s külsőkép kell fenntartani. Ahol azonban ez megvan és ami fő, az ifjúság lelkében él, ott külső fegyelmzésre nincs szükség, a centripetális elvnek az egyesület birtokában van. Az a gondolat tehát, amelyre az ifjúságot rá kell vezetni, az *eszmény kötelező ereje*. Ezért van nagy igazságuk az egyesületeknek, mikor egy-egy eszményt jelentő történelmi névhez akarnak kapcsolódni, melynek megszemélyesítőjében céljukat megvalósulva látják, s azért nincs igazsága a legtöbb egyesületnek, mert a nevet mottónak nézi, s annyira messze esik saját eszményétől! Világos az is, hogy ezt a kötelező erőt csak az érezheti a tagok közül, aki az egyesület célját ismeri és megérti.

Ha egyszer az eszmény kötelező erejéből a belső fegyelem gondolata megszületett, akkor az ifj. egyesületre nézve egy pillanatig sem lehet közömbös, hogy tagjai milyen mértékben jutottak közelebb-ehez az eszményhez s kitaszítja kebeléből azt, aki az eszménnyel s vele az egyesület belső fegyelmével ellentétbe kerül. Egyetlen komoly ifj. egyesület sem tűrhet meg tagjai között kártyást, verekedőt, iszákost, tolvajt, vagy, ha megtűri, ez az egyesületre vet rossz világot. Úgy képzeljük, hogy pl. falun, az ifj. egyesület legyen a falu erkölcsi arisztokráciája, az a kör, amelyben *csak* derék és komoly embereknek van helyük. Az egyesület kezdeményez minden jó és új tervet, állást foglal a falu belső életét érintő kérdésekben, hangulatot teremt egy-egy új terv mellett, pártjára szegődik annak, ami jó, és ebben az állásfoglalásban legyen az illető terv sorsa megpecsételve. Az egyesületbe beletartozni a legnagyobb dicsőség minden fiúnak és leánynak, ebből az egyesületből kizártni a legnagyobb szégyen, mely után csak az van hátra, hogy az illető örökre eltávozzék a községből.

Ennek a fegyelemnek tehát csak egy belső elve van: az egyesület célja és eszménye, nem külső elvei és kifejezői (katonai előkészítés stb.) Jaj annak az egyesületnek, melyet csak ez a külső katonai fegyelem tart össze, mint jaj annak a nemzetnek, melyet csak

ez a külső fegyelem készletet harcolni s nem megtámadott hazája védelmében titánivá vált ereje! Ez a közös eszmény mintegy öntudatlanul is közös táborba vonzza az ifjúságot, melynek kebelében e közös cél és közös munka nyomán fejlődik ki a személyes *barátság* igazi nemes értelemben vett érzése. Csak az az egyesület életképes, mely idáig el tudja vezetni tagjait, hogy a nemes értelemben vett barátság gondolatára eljussanak. Evvel a gondolattal aztán már lehet társadalmi munkáról, nemzeti hivatásról beszélni, mert mindkettőt csak a közösség és barátság gondolatával közelíthetjük meg. Képes-e bármilyen alapszabály, vagy katonai előkészítés ezt a gondolatot bevinni az egyesületbe?

Az etikai nevelés *eszközeit* illetőleg a német Wehrkraftvereine és a boy scout katonai fegyelemre vonatkozó gondolatát tartjuk legmegfelelőbbnek. *Eszköz* gyanánt készséggel elfogadjuk azt, amit mint egyedüli *módszert* az imént elvetettünk: a katonai fegyelem gondolatát. Az egyesület ilyen módon szervezése, óvakodva azonban az uniformizálástól, az egyéniség letörésétől, igen praktikus eszköznek mutatkozik. A tűzoltógyakorlatokat szintén fel lehet venni az egyesület munkakörébe, valamint a céllövészetben való gyakorlást, a torna bizonyos fajait és a játékokat. Mindig vigyázni kell azonban, hogy az egyesületnek ez csak eszköze maradjon az etikai nevelés szolgálatában és ne váljék céllá, melyben az egész munka kimerül.

c) Harmadik kérdésünk az *esztétikai* nevelés módszerének és eszközeinek kérdése. Az esztétikai nevelés módszerének két kérdése van: 1. műélvezetre, 2. alkotásra való nevelés. Az *elsőnek* célja az, hogy az illető a műtárgyat szemlélni tudja, mely szemlélet megértést és utánképzést eredményez. Csak azt értettük meg, amit a lélekben utánképeztünk. Itt van a gyökere a művészet és nevelés kapcsolatának, hogy a műalkotás *jelentését* azáltal értem meg, hogy utánképezem a saját lelkemből. A szemléletre, vagy műélvezetre való nevelés módszerében abból indul ki, hogy az ifjúságot rávezetjük a művészi alkotások keresésére. Kezdődnie kell ennek már az iskolában, ahol a tanító az irodalmi becsű költeményeket, elbeszéléseket ne csak olyan alkalomnak vegye, ahol helyhatározókat kerestethet, vagy az «olvasmánytárgyalás» sokratikus szemfényvesztésével tojástáncot járhat, hanem próbálja beállítani azokat a művészi szép szemléletének a látószöge alá. Megdőbbentő, mennyire hiányzik erre minden utasítás a jelenlegi metódusban és ennek a hanyagságnak a folytán épp a nép előtt milyen teljesen «terra incognita» az egész magyar irodalom, kezdve Balassi Bálinton és végezve Aranyon. Azután van alkalmunk a festészeti remekeken folytatni az esztétikai szemlélet gyakorlását. A «népház» falai ne legyenek kopárok, ma már olcsón be lehet szerezni Munkácsy-, Zichy-, Feszty-, Benczúr-reprodukciókat.

A második dolog a *műalkotásra* való nevelés. Távol legyen, hogy a tagbaszakadt ismétlős fiúkkal «io sono pittore»-t kiáltassunk és művészi ambíciókat ébresztgessünk bennük. Ez káros és veszedelmes. Azt azonban szükséges megértetni velük, hogy minden, ami a kezükből kikerül, legyen csinos. Itt az alkalom és a hely, buzdítani őket a szobák szép képekkel való díszítésére; mai egyedüli díszé úgy is boldogult Ferenc József királyunk családjának valami ötvenéves fényképéről készült színes rajz, s néhol egy-egy botrányosan elszínezett szentkép. Az egyházak is gondoskodhatnak róla, hogy művészi kivitelű olesó, vallásos képeket hozzanak forgalomba. Hasonlóképp módot kell nyujtanunk iparművészeti tárgyak készítésére, ami szintén igen hasznos eszköze az esztétikai nevelésnek.

E munkának legigazibb eszköze azonban az önképzőkör néven sok helyen fennálló egyesület. Egy ilyen munkálati ág az ifj. egyesület egyik legfontosabb segédeszköze. A vezető itt gyakorolja az ifjúságot a művészi beccsel bíró irodalmi művek felolvasásában, előadásában. A színelőadások szintén csak annyiban értékesek az ifj. munkában, amennyiben műalkotásba vezetnek be, s jelentésük etikai tartalommal bír. A jó vezető nem mulasztja el, hogy ilyen alkalommal meg ne győződjék róla, megértették-e azt az igazságot, amit az illető mű kifejez. Ide tartozik az olvasásra való nevelés is; ezzel rávezetjük az ifjúságot jó olvasnivaló választására. Így ifjúsági munka könyvtár nélkül lehetetlenség számba megy.

d) A *társadalmi hasznosságra* való nevelés a társadalomba való munkás beletaglalódást tűzi ki célul. Arra kell tehát igyekeznünk, hogy az ifjúsággal azt értsük meg, hogy ő a társadalomnak munkára és segítségre hivatott tagja. Az első gondolat erre nézve az, amit egy *községi múzeum* felállítása kelt az ifjúságban, amiről majd később emlékezünk meg. A fiúkat és leányokat egyformán ki kell képeznünk az első segélynyújtás és életmentés gyakorlatában, a leányokat ezen kívül a gyermekvédelem, csecsemőgondozás, betegápolás kérdéseiről és feladatairól is tájékoztatni kell, a fiúkat a közegészségtan alapvető kérdéseiről. A következő lépés a *továbbképzés*: falun a gazdasági, városokon az ipari és kereskedelmi kérdésekben és ismeretekben. Hogy az ifjúsággal, annak segítségével megoldható kérdések közül csak egy párat említsünk, ott a jótékonyság, szegényügy, a rendfönntartás, takarékoszágra nevelés gondolata.

Az erre a célra szolgáló intézmények, eszközök közül említsük meg, hogy minden ifj. egyesületnek legyen *kézi gyógyszerháza*, melyet minden tag tudjon használni. Végeztetünk *tűzoltó*-gyakorlatokat, s ebben a munkakörben kiképezzük az ifjúságot. Az ifj. egyesület kötelessége felkarolni a *háziipari* munkákat, melyek gazdasági jelentő-

ségén kívül etikai szolgálata sem kicsinylendő. Ahol népviselet nincs, ez alkot majd népviseletet. A fiúk kosárfonással, seprűkötéssel, faragással stb., a leányok varrással foglalkoznak; meghonosítjuk a mezőkövesdi, vagy kalotaszegi varrottas-munkákat. A lehetőségek óriási körét itt meg sem próbáljuk kimeríteni.

e) Az állampolgári nevelés módszere a nemzeti közösségbe való tudatos beletaglalódás és a nemzeti munkában való öntudatos részvétel gondolatára való rávezetés. A munka első lépése a *község* iránti szeretet. Iskolában tanítjuk a község külső és belső képének rajzát. Az ifj. egyesület egyik munkája a község megismerése, aminek a törekvéséből a *községi múzeum* készül el. Ez a múzeum a népház egyik szobájában van elhelyezve. A szoba falán szembevénik a község pontosan kidolgozott térképe, körülte s a többi falakon fényképeket látunk, melyek a község fekvését különféle pontokról nézve mutatják be. Középen egyik asztalon fekszik megírva a község története, a másikon esetleg annak domborművű térképe látszik vidékével együtt. Az egyik szekrényben álló bábuk a népviseletet mutatják; e bábukat a leányok ügyes kezei öltöztetik fel maguk-varrta ruhákba. Másutt egy kis házmintát látunk, mellette annak belső berendezését. Egy másik szekrényben össze van gyűjtve a község vidékén előforduló *növényzet*, *rovarvilág*, aztán az *ásványok*, kőzetek és különféle *földnemek* szemlélhetőek. Külön helye van annak a darab harangércnek, melyet a háború céljaira leszerelt és összetört harangból hagyott itt a bizottság, rajta a dátum, vagy más ilyen emléktárgynak, a falon külön keretben a község-életében nevezetes szerepet vitt férfiak arcképe látható. Külön albumban helyezzük el azokat a fontos írásokat, nyomtatványokat, ünnepélyek meghívóit stb., melyeknek emlék-jellegük van.¹

Az állampolgári nevelés második pontja a *hazai föld* ismerete. Evégből a földrajz tanítása is nagy fontosságot nyer. Az ifj. egyesület kirándulások által ismeri meg az ország különböző vidékeit, történeti helyeit. Ilyen kirándulásokra rendszeresen lehet alapot gyűjteni, különben is a keresk. min. rendeletek elég nagy kedvezményeket nyújtanak erre. A következő lépés a *hazai történelem* megismerése, melyre az iskolai történettanfításon kívül az ifjúsági színelőadások nyújtanak eszközöket.

f) A *vallásos* nevelést illetőleg az egyesület szorgalmazná az istentiszteletek látogatását. E tárgyban egyébként a felekezetek neve-

¹ Németországban a községi múzeumok gondolatát *Schlag* Keresztély honosította meg és terjesztette szép eredménnyel.

lési módszerét és eszközeit támogatja és saját munkája kiegészítő részének ismeri el.

III. Ami most az ilyen ifj. egyesületek *szervezését* s az erre vonatkozó gondolatokat illeti, számbavéve azokat a terveket, melyek a Honvédó Ifj. Egyesületek gondolatával felmerültek, a következőkről lehet szó:

1. Fölmerülhet az a terv, hogy propagáljuk, és ahol kell, kényszerítsük a fenti irányelveknek megfelelő *új egyesületi típus* alakulását, mely hivatva lenne a régi és a célnak meg nem felelő mozgalmakat kiszorítani. A jelek arra mutatnak, hogy a közoktatási kormány, valamint az Orsz. Testnevelési Tanács erre gondol, előbbi a népiskolával kapcsolatos egyesületek, a másik a Honvédó Ifj. Egyesületek propagálásával. Azonban az ilyen, különösen felsőbb helyről elrendelt egyesületalakítás a legnagyobb mértékben céltévesztett és veszélyes a következő okok miatt:

a) Minden olyan egyesületnek, mely nem az egyesülésre okot adó szükségérzés folytán jön létre, hanem felsőbb rendeletre alakítatik, épp e *szükségérzés hiányánál* fogva nincs meg az *alapja*, az önkéntesség, minden egyesülés egyedüli alapja. Ha néhol a vezetők arravalósága és fáradozása teremt is idővel az egyesületek számára bizonyos szellemi és etikai bázist, legtöbb helyen csak kísérletezés marad ez. De nemcsak, hanem az egyesületek illetén alap nélküli alakítása egyenesen káros, mert az ifjúságot megerősíti az intézmények tehetetlenségében vetett hitében, s útját vágja annak, hogy valaha ifjúsági munkát végezni lehessen. A tehetetlen, alap nélküli egyesület kadaverként akadályoz minden munkát, s még jó, ha a lelkiismeretes vezetőt nem állítja ama lelkiismeretes dilemma elé, hogy vagy követ egy utat, melyről világosan látja, hogy helytelen, vagy kiteszi magát a felsőbb hatóságok rosszaságának avval, hogy nem követi azt. Hogy ilyen esetben, amilyen pl. a közokt. miniszter által elrendelt egyesületek esete, milyen óriási nehézségek elé képes állítani a vezetőt az a testület, vagy hatóság, mely épp segíteni volna hivatva, igazán csodálatos.

b) A másik nehézség, ami az ilyen egyetemes jellegű és egyetemesen elrendelt egyesületek alakításában rejlik, azok *általánossága*. Nem szoktak megelégedni azzal, hogy elrendelik ilyen és ilyen céllal s megfelelő munkakörrel egyesületek alapítását, hanem alapszabálytervezetet is szoktak szétküldeni. Ebből következik, hogy minden ilyen szervezet túlságosan általános lesz, híjával minden egyéni feladatnak; pedig nyilvánvalóan azt kellene kívánni, hogy a legkisebb és legeldugottabb egyesület is a saját lelkéből váltsa ki az egyesület-célgondolatát, ha egy cseppet is akarjuk, hogy azok az eszmények

az ő eszményei legyenek. Az ilyen általános, egy kaptára húzott egyesületek csak arra jók, hogy kiöljék az ifjúság lelkéből, ha még volt is benne, a közös eszmény egyéni következményeinek a gondolatát, nem is szólva arról a képtelenségről, hogy a helyi körülmények egészen más követelnek az egyesülettől Budapesten, mint Kúduban. A helyi viszonyoknak, az egyesület *egyéni* jellemének ez a szuverén megvetése szokta legbiztosabban és legrövidebb idő alatt elsorvasztani az egyesületeket, melyek igen szépek voltak papirosan, de annál vérszegényebbek és nyomorékabbak lettek a valóságban.

c) De a legnagyobb és legmeggondolandóbb nehézség az ilyen felülről elrendelt egyesületek életében mégis az, hogy az ilyen rendeletek — rendszerint — nem gondolják meg, hogy egyesület, kivált ifj. egyesület alakítása nem egy nap munkája, hanem ahhoz hosszú hetek, hónapok, néha évek *előkészítő* munkája szükséges. Minden egy nap alatt készített, vagy felsőbb rendeletre elővárásolt egyesület — bármilyen szép jelentéseket kap is felőle a felettes hatóság — homokra épült ház, mely sem alapjaiban, sem munkájában nem bírja ki az idők viszontagságait. Noha nem tartozik ide, hogy az ifj. egyesületek alakításának és vezetésének a módszerét fejteggessük — hiszen ezeket réges-régen kurzusokon kellett volna tanítani a nép és ifjúság nevelőinek — annyit megjegyzünk, hogy a vezetőnek először meg kell ismerkednie az ifjúsággal, aztán meg kell nyernie annak bizalmát, azután közös kapcsolópontot létesíteni köztük és e közös gondolatot mélyíteni mindegyik lelkében; nem hivatalból, hanem azok benső választása útján lenni az ifjúság vezérévé, végül kifelé és befelé meg kell alkotni annak a baráti körnek a munkáját, állásfoglalását, mielőtt egyesületté alakulásról szó lehetne. Nem egyesületet kell alkotni, hogy majd abban ifjúsági munkát és nevelést végezzünk, hanem ifjúsági munkát kell végezni, hogy azt, ha az egyesület meg van, szervezeten végezhesük. Az egyesület nem kizárólagos tere, nem is kizárólagos eszköze, nem alapja és nem célja az ifjúsági munkának, csak egyik szervezett alakja. Ezért nagyon szomorú dolog, mikor valaki ettől várja az ifj. nevelését, s látunk máról-holnapra alakított egyesületeket, arcukon a sorvadás biztos jeleivel.

d) Ami az új egyesületek alakításának *szervezeti* nehézségeit illeti, elsősorban rá kell mutatnunk arra, hogy ez az új egyesület aligha fogja hamar kiszorítani a többiekét, legalább is erre jó néhány évtizedig nem is számíthatunk. Elgondolható, hogy a jelenleg fennálló egyesületek is komoly és elkeseredett harcot vívnak majd fennmaradásukért, és bizony, nem minden esetben lesznek vesztesek az újonnan alakult, vérszegény, általános, felsőbb rendeletre született mozgalmakkal szemben. Különösen áll ez a felekezeti alapon álló

egyesületekre; hozzátehetjük, hogy sok ilyen egyesület kiszorítása nem is kívánatos, mert ma is eredményesebb és értékesebb munkát végeznek, mint amilyet majd az új egyesületek fognak.

A másik akadály, ami az új egyesületek tömeges alakulását lehetetlenné, vagy legalább is kétségessé teszi, a *vezetők hiánya*. Szomorú tény, hogy a nép hivatott vezetői, a jegyzők, papok és tanítók, de különösen a két előbbi csoport tagjai között nagyon kevés rátermettséget találunk az ilyen munkára. Igen rossz benyomást kelt, ha a papok és tanítók anyagi elismerést várnak azért a munkatöbbletért, amit az ifjúsággal végeznek. A dolog illetően fölfogása nyilván mutatja, hogy nem igazi *hivatott*, csak *hivatalos* vezetőkkel van dolgunk, akik az ifjúsági munkát a kötelesség és nem a hivatás szempontjából nézik. Épp ilyen szomorú dolog, ha az ifjúsági munka «petroleumhiány» miatt szűnik meg. Szeretném látni azt az embert, aki igazán és kedvvel foglalkozik az ifjúsággal, hogy petroleumhiány, vagy tüzifaszükség véget tud-e vetni a munkájának és le tudja-e lohasztani a lelkesedését. Mintha hallottunk volna Pestalozziról, aki a saját kis lakásán kezdte először tanítgatni a gyermekeket, vagy Franckeról, aki 8 tallérral kezdett árvaházat alapítani. Amíg arról tanakodunk, hogy milyen «pótlapot» ragasszunk az *Értesítő-könyvecskébe*, hogy a — még nem is létező ifj. egyesületnek — hol legyen a helyisége, a «kultúrház»-ban-e, vagy az «ifjúsági ház»-ban, addig gombhoz varrunk kabátot. Amíg a «nép szemében» akarjuk «emelni az ifj. egylet fontosságát», addig nyugodtan lehet a világ, nem lesznek az ifj. egyletek. Így nem lehet sem alakítani, sem vezetni ifj. munkát, oda igazán apostoli buzgalom, fáradtsággal nem törődő élet kell! S azért nincsenek nekünk jó ifj. egyesületeink, s azért nincsenek jó vezetőink, mert házat építünk az ifjúságnak, aztán tyúkkal-kaláccsal csalogatjuk: jertek be, alakítsatok egyesületet, legyen már valaki ebben a szép ifjúsági-, vagy kultúr-, vagy lövő-, vagy nem tudom micsoda házban! (l. Néptanítók Lapja f. é. 8., 15. sz.)

Még egy ilyen akadályra akarjuk felhívni a figyelmet, mely aggályossá teszi a dolgot: az *egyesületek halmozására*. Konkrét esetet említsünk fel: egyik erdélyi községnek van 258 magyar lakója. Itt már van ifj. mozgalom. Egy szép napon jön egy rendelet az egyházi hatóságtól az illető gyülekezet lelkészének: tessék megalakítani a felekezeti ifj. egyletet. Megalakítjuk. Egy másik nap a tanfelügyelőtől jön a kérdés: fennáll-e és működik-e a közokt. Miniszter Úr által . . . sz. alatt elrendelt ifj. egyesület. A határidő rövid, három nap alatt választ vár, gyorsan szervezzük. Végül egy még szebb napon jön a — talán nem is utolsó — rendelet, a Honvédó Ifj. Egyesületek megalakítása iránt. Tessék elképzelni: a községben lakó

18 fiúból hogy telik ki három egyesület? Ki lesz annak a tagja? Ki dolgozik azokban? Ki a vezető? Nevetséges volna, ha nem volna olyan szomorúan jellemző a mi egész művelődési törekvésünk irányára! Elképzelhető, hogy épp ilyen visszas lesz a helyzet nagyobb helyeken is, ahol nem tud minden egyesület *külön* kört alkotni és gyűjteni. Mert világos, hogy egy ember két egyesületben egyforma erővel nem dolgozhatik.

2. Sokkal megfelelőbb az a gondolat, hogy a külön egyesületek helyett a meglévő és újonnan alakuló egyesületeket egy közös cél és közös program alapján *szövetség* alakjában egyesítsük. Evvel a gondolattal elesik mind az a sok nehézség, melyek legfontosabbjait az imént felsoroltuk. Lehetővé válik a legkülönbözőbb fajtájú egyesületek egységes és közös munkája, mert ebbe a szövetségbe belépni egyik ifjúsági egyesület sem fog vonakodni, ha nem kell egyúttal saját eszményeiről és autonómiájáról is lemondani. A szövetségre vonatkozó irányadó gondolatok — nem igényelve sem a szövegezéshez való föltétlen ragaszkodást, sem nem terjeszkedve ki a legapróbb részletekre — a következők volnának:

a) Az *Ifj. Egyesületek Országos Szövetségének* célja az egyes ifjúsági egyesületek közös és egységes munkáját irányítani és támogatni, s vele a magyar ifjúság nemzeti-etikai jellemnevelésének ügyét szolgálni.

b) A Szövetség magában foglalja mindazokat a magyar ifj. egyesületeket, köröket, mozgalmakat, melyek a következő pontokat alapszabályaikba beiktatni és munkatervükbe fölvenni hajlandók:

1. az egyesület célja az ifjúság nemzeti szellemben való erkölcsi nevelése önfegyelmzés és szolgálat által;

2. Az egyesület e célt azáltal igyekszik elérni, hogy a) módot nyújt tagjainak ismereteik kibővítésére, illetőleg szakszerű továbbképzésre; b) őrökdi tagjainak erkölcsi magaviselete fölött s nem tűr meg tagjai között olyant, ki az egyesületre szégyent hoz; c) a maga módja és eszközei útján szolgálni akar a hazának; d) tagjait a haza és társadalom hasznos polgáraivá igyekszik nevelni.

3. Az egyesület belép az Ifj. Egyesületek Országos Szövetségébe, elfogadja annak segítségét és a Szövetségnek e szabályzattal nem ellenkező (azaz az egyesület autonómiáját nem sértő) intézkedéseit teljesíti, végre a Szövetséget támogatja a) anyagilag a tagsági díj megfizetésével, b) erkölcsileg a Szövetség munkáiban való részvétellel.

c) A Szövetség eszközei: 1. Az egyes ifj. egyesületek támogatása avégből, hogy munkájukat zavartalanul végezhessek: a) anyagilag azokat, melyek erre reászorultak, b) erkölcsileg mindegyiket. 2. Kapcsolatot és barátságos viszonyt teremt az egyesületek között,

ügyeket képviseli, azokban eljár. 3. Jó ifj. lapot tart fenn. — Evégből a Szövetség 1. központi irodát tart, amely az egyesületek ügyeit, új egyesületek szervezését, előkészítését végzi; 2. utazó titkárt tart, ki az egyesületeket meglátogatja, azok állapotáról beszámol, új egyesületek alakítására az előkészítést, helyi megbeszéléseket végzi; 3. kongresszusokat tart a közös kérdések megbeszélésére s az egyesületek közti kapcsolat fentartására; 4. tanfolyamokat tart, iratokat ad ki egyesületek vezetői számára.

Természetes, hogy az „alapszabály-tervezet” egy általános formában elkészíteni lehetetlenség. Ezért szükség van annak elismerésére, hogy az egyesületeknek különféle *típusokat* kell követniök. Minden típus számára más és más alapszabály-tervezet dolgozandó ki, fennhagyva azt a jogot, hogy — a fent elsorolt három lényeges gondolat kivételével — az alapszabályát a tervezet útmutatása szerint minden alakuló egyesület maga alkossa. Még inkább szabad teret kell adni az egyesületeknek a név választása tekintetében. A típusok a következők lehetnek: Először is minden egyesület vagy fiúkból, vagy leányokból áll; a felosztás további alapját a hely, foglalkozási ág stb. adja. Így lehetnek: falusi 1. fiú és 2. leány, városi 3. iparos és kereskedő, 4. középiskolai, főiskolai fiúknak, 5. kereskedelmi, ipari, gyári munkás- és cselédleányoknak, 6. tanulóleányoknak, 7. főiskolai leánydiákoknak alakított típusok. Hangsúlyozzuk azonban, hogy minden egyesületben szükségesnek tartjuk az e dolgozatban a célra, módszerre s eszközökre és szervezetre vonatkozó gondolatok határozott kiemelését és érvényesítését. Végül hangsúlyozzuk, hogy minden egyesület, mely a fenti három közös programponthoz elfogadja, legyen egyébként bármilyen nevű vagy jellegű, a Szövetségbe felveendő.

Az elmondottak összefoglalásául az egész fejtegetés fordulópontjait legyen szabad a következő tételekben leszögezni:

1. Új egyesületeknek felsőbb rendeletekkel kikényszerített alakítása helyett meg kell alkotni az Ifj. Egyesületek Országos Szövetségét, mely a már fennálló vagy újonnan alakuló egyesületeket a cél és módszer közösségében kapcsolja össze.

2. Az ifjúsági egyesületek az ifjúság *nemzeti szellemű etikai önnnevelésének* eszközei; mint ilyeneknek céljokban *egyetemeseknek*, módszerekben *sokoldalúaknak*, szervezetükben *autonomikusaknak* kell lenniök.

3. Felsőbb. rendeletekre való egyesület-alakítás helytelen és káros lévén, minden ilyen rendelet feloldandó, ellenben új egyesületek alakítása céljából *propagandát* kell szervezni.

4. Az egyesületek *alakítását* meg kell előznie a *vezetők* megfelelő képzésének és e célból *tanfolyamok* tartandók.

5. Az ifjúsági egyesületek, valamint a nép minden művelésére és gazdasági nevelésére vonatkozó törekvések a legmesszebbmenő állami támogatással látandók el.

6. Az alapszabály-tervezetek és programmok az alakuló egyesületek különböző típusai számára külön dolgozandók ki, s ilyen, a 2. tételben elsorolt követelményeknek megfelelő egyesületek alakítására ill. előkészítésére az intézkedés még a legrövidebb idő alatt tétessék meg.¹

(Kolozskara.)

IMRE LAJOS.

NÉHÁNY ADAT A REÁLISKOLÁRÓL.

A következő soroknak egyedüli célja, hogy két, a reáliskolák fejlődésképeségét, értékét kétségbevonó s eléggé elterjedt vélemény jogosultságát komoly adatok alapján megvizsgálja. Mert hiszen azt, amit ellenmondás nélkül sokszor hallunk, pusztán már emiatt is hajlandók leszünk elhinni s idők multával megcáfolhatatlan igazságnak tartani.

1. A reáliskola főlöleges a gimnázium mellett, hallani sokszor. Vajjon helyes-e ez az állítás, azt ama 10 évre visszamenő adatok alapján fogjuk kutatni, amelyeket a közoktatásügyünkre vonatkozó évi miniszteri jelentésekből állítottam össze.

a) A műegyetemen egyre szaporodik a volt gimnázisták száma; minek tehát akkor a par excellence technikai tudományokra előkészítő reáliskola, főleg mikor ennek érettségizett tanulói meg mindjobban igyekeznek a tudományegyetemre, illetőleg a jogakadémiákra?

Meg kell jegyeznem elsősorban, hogy a kérdésnek ilyen fel-

¹ E dolgozat befejezése után jutott kezemhez dr. Juba Adolf felolvasása «Az ifj. egyesületek kérdéséhez» (M. Päd. 5. sz.). Bár e rövid felolvasás a kérdés minden ízét, és főleg gyökerét megtárgyaló tervezetnek nem tekinthető, aminthogy ilyen röviden nem is lehet végezni a dologgal, nagyjából egyetértek fejtegetéseivel, csak két főbb pontban nem. 1. Juba szerint is új egyesületek létesítendők (melyeknek pontos tervrajzát és célját azonban a sok fölemlített mellékcéltől nem láthatni), én új egyesületek kötelező alakítását károsnak látom s azt tartom, hogy e tekintetben minden a vezető ügyességére és arravalóságára bízandó, mert minden attól függ. 2. Ugyancsak ő az «ifj. házat» az ifj. egyesület alakításának föltételéül említi (3. tétel); véleményem szerint egyáltalában nem, vagy lényegtelenül kevésbé függ az ettől. Terve különben egyértelmű a már egyszer megindult «kultur-ház», vagy «nép-ház» eszméjének elejtésével, amit szintén nem tartok szerencsés gondolatnak.